

Sygn.akt III AUa 554/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SO del. Tomasz Madej

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 stycznia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania B. G.-K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji wnioskodawcy B. G.-K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 maja 2017 r. sygn. akt IV U 391/16

oddala apelację.

SSO del. Tomasz Madej SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska

Sygn. akt III AUa 554/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. decyzją z 31 grudnia 2015 r., wydaną na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 748) odmówił B. G.-K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wskazując że komisja lekarska ZUS orzeczeniem z 7 grudnia 2015 r. nie uznała jej za niezdolną do pracy.

W odwołaniu od tej decyzji B. K. wniosła o jej zmianę i przyznanie jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, powołując się na pogłębiające się dolegliwości bólowe kręgosłupa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 24 maja 2017 r. odwołanie oddalił. Sąd ten ustalił, że B. K., urodzona (...), posiadająca wykształcenie średnie bez matury, bez zawodu, a ostatnio zatrudniona (lipiec 2008 r. – luty 2015 r.) w(...)i we W. w charakterze opiekuna osób starszych i niepełnosprawnych, w dniu 24 lutego 2015 r. złożyła do organu rentowego wnioski o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wcześniej decyzją z 15 kwietnia 2005 r. ZUS odmówił jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową stwierdzoną uprzednio

decyzją Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w O. z 14 stycznia 2005 r., ponieważ orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z 11 kwietnia 2005 r. została uznana za zdolną do pracy. Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 20 grudnia 2005 r. w sprawie o sygn. akt IV U 1644/05 oddalił odwołanie od ww. decyzji. Decyzją z 15 kwietnia 2005 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej jednorazowe odszkodowanie w wysokości 20% uszczerbku. Wyrokiem z 18 stycznia 2006 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie oddalił odwołanie skarżącej od tej decyzji. Orzeczeniem z 16 października 2015 r. lekarz orzecznik ZUS nie uznał wnioskodawczyni za niezdolną do pracy. Orzeczeniem z 7 grudnia 2015 r. komisja lekarska ZUS również nie uznała jej za niezdolną do pracy.

Celem wyjaśnienia kwestii stanu zdrowia wnioskodawczyni oraz jej zdolności do wykonywania pracy zarobkowej Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów: neurologa, ortopedy i pulmonologa, zgodnie z wnioskiem ubezpieczonej i stosownie do wskazanych przez nią schorzeń.

Powołani w sprawie biegli sędziwi dokonali rozpoznania następujących schorzeń i dolegliwości: astma oskrzelowa atopowa i epizodyczna, napięciowe bóle głowy, choroba zwyrodnieniowo-dyskopatyczna kręgosłupa. Biegły pneumonolog po zbadaniu wnioskodawczyni oraz po zapoznaniu się z dostępną dokumentacją wskazał, że rozpoznana astma oskrzelowa atopowa upośledza sprawność ustroju w stopniu nieznacznym, co nie czyni badanej niezdolną do pracy. Biegły neurolog i ortopeda wskazali, iż brak jest u wnioskodawczyni objawów korzeniowych, czy cech uszkodzenia układu nerwowego, ruchy kręgosłupa są zachowane, a kończyny sprawne. Funkcje układu nerwowego i narządu ruchu nie wykazują zaburzeń mogących stanowić podstawę do uznania wnioskodawczyni za niezdolną do pracy. Na rozprawie w 7 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii nowego zespołu biegłych: neurologa, psychologa i psychiatry. Biegły psycholog stwierdził, iż z powodów psychologicznych wnioskodawczyni nie jest niezdolna do pracy. Również biegły psychiatra nie stwierdził u badanej podstaw do uznania niezdolności do pracy. Biegły wskazał, iż nawet w przypadku istnienia choroby psychicznej – wysoki poziom samodzielności wnioskodawczyni, dobre funkcjonowanie społeczne, brak innych konfliktów z prawem świadczy, że jej stan psychiczny nie wpływa istotnie na funkcjonowanie zawodowe. Biegła neurolog po zapoznaniu się z aktami sprawy, dokumentacją lekarską, po zebraniu wywiadu oraz zbadaniu wnioskodawczyni również nie uznała jej za niezdolną do pracy. Biegła nie stwierdziła istotnego ograniczenia funkcji narządu ruchu. Wskazała, że dolegliwości bólowe kręgosłupa wymagają leczenia i rehabilitacji w okresie zaostrzenia, ale leczenie może odbywać się ambulatoryjnie, ewentualnie w ramach czasowej niezdolności do pracy. Wymienione opinie biegłych stanowiły zdaniem Sądu Okręgowego wiarygodny materiał dowodowy.

Oceniając stan faktyczny sprawy Sąd pierwszej instancji odwołał się do przepisów art. 57, art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wskazał, że jedyną sporną w sprawie przesłanką była kwestia istnienia u skarżącej niezdolności do pracy. Sąd ten uznał za kluczową dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczność, iż biegły neurolog, ortopeda oraz psychiatra i psycholog byli zgodni co do tego, iż brak jest przesłanek, z punktu widzenia ich specjalizacji, uzasadniających uznanie ubezpieczonej za niezdolną do pracy. Sąd przyjął przedstawione opinie wszystkich powołanych w sprawie biegłych za podstawę rozstrzygnięcia w sprawie, ponieważ w jego ocenie były one miarodajne, wnioski w nich wysnute logiczne i właściwe (a równocześnie zbieżne), zaś ich uzasadnienia wyczerpujące i przekonujące. Opinie te nie potwierdziły stanowiska ubezpieczonej, iż wskazywane przez nią schorzenia czynią ją niezdolną do pracy. W ocenie Sądu Okręgowego opinie powołanych w sprawie biegłych zostały sporządzone zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą w zakresie stanowiącym ich przedmiot. Biegli na podstawie przedstawionej dokumentacji leczenia i badania skarżącej właściwie zdiagnozowali schorzenia, ocenili stopień ich zaawansowania, a przede wszystkim jednoznacznie wypowiedzieli się co do sprawności organizmu wnioskodawczyni i wpływu istniejących dolegliwości na jej zdolność do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji. Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd pierwszej instancji uznał, iż skarżąca nie jest niezdolna do pracy, a tym samym nie spełnia warunków do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Mając to na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wniosła B. K., żądając uznania jej za częściowo niezdolną do pracy i przyznania prawa do renty z tego tytułu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, zgodnie z którymi B. K. nie spełnia przesłanek do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: 1) jest niezdolny do pracy; 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w ustawie, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Jak stanowi art. 12 ust. 1 ustawy, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (ust. 2), zaś częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (ust. 3). Stosownie zaś do art. 13 ust. 1 ww. ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się: stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji; możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Sporna w sprawie była wyłącznie przesłanka niezdolności wnioskodawczynie do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy). Kluczowe znaczenie dla dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych odnośnie tej okoliczności ma to, że ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych i Sąd nie może opierać ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2010 r. w sprawie sygn. akt II UK 191/09, lex numer 590238). Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalenia dotyczące kwestii zdolności wnioskodawczynie do pracy poczynił opierając się na wnioskach wynikających ze sporządzonych w sprawie opinii biegłych lekarzy sądowych.

W sprawie opinie wydało wielu biegłych lekarzy specjalistów z zakresu schorzeń, którymi dotknięta jest wnioskodawczynie. Biegły z zakresu pneumonologii uznał, że występująca u niej astma oskrzelowa atopowa epizodyczna nie powoduje niezdolności do pracy (k. 23). Zespół biegłych z zakresu neurologii i ortopedii rozpoznał napięciowe bóle głowy i chorobę zwyrodnieniowo-dyskopatyczną kręgosłupa i uznał, że funkcja układu nerwowego i narządu ruchu nie wykazuje zaburzeń mogących stanowić podstawę do uznania wnioskodawczynie za niezdolną do pracy (k. 45). Również biegli z zakresu psychologii (k. 71) i psychiatrii (k. 73) nie znaleźli podstaw do uznania wnioskodawczynie za niezdolną do pracy ze względu na stan zdrowia psychicznego. Biegły psychiatra podkreślił, że wysoki poziom samodzielności, dobre funkcjonowanie społeczne, brak konfliktów z prawem świadczą o tym, że stan psychiczny skarżącej nie wpływa istotnie na jej funkcjonowanie zawodowe (k. 73). Również druga z wydających w sprawie opinie biegła z zakresu neurologii uznała, że występująca u wnioskodawczynie choroba zwyrodnieniowo-dyskopatyczna kręgosłupa z zespołem bólowym w wywiadzie nie stanowi podstawy do uznania niezdolności do pracy (k. 87).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy przeprowadził należyte i wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz właściwie ocenił zabrany w sprawie materiał dowodowy. Spójne i jednomyślne opinie biegłych stanowią jednoznacznie o tym, że B. K. nie jest niezdolna do pracy. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że opinie biegłych lekarzy są miarodajne do czynienia ustaleń w sprawie. Podkreślenia wymaga, iż wprawdzie Sąd nie jest związany opiniami biegłych i ocenia je na podstawie art. 233 k.p.c., jednak ocena ta polega na tym, że nie chodzi

tu o kwestię wiarygodności, jak przy dowodzie z zeznań świadków i stron, lecz o pozytywne lub negatywne uznanie wartości rozumowania zawartego w opinii i uzasadnienie, dlaczego pogląd biegłego trafił lub nie do przekonania Sądu. Sąd może zatem ocenić opinię biegłego pod względem fachowości, rzetelności czy logiczności. Nie może jednak nie podzielać merytorycznych poglądów biegłego, czy zamiast nich wprowadzać własne stwierdzenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 12 maja 2009 r., sygn. III AUa 270/09; orzeczenie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 1990 r., I PR 148/90, OSP 1991, nr 11-12, poz. 300). Oceniając wszystkie opinie sporządzone w niniejszej sprawie według powyższych kryteriów, nie sposób odmówić im fachowości i rzetelności, dlatego też Sąd uwzględnił w swoim rozstrzygnięciu wnioski z nich płynące i uznał, że B. K. na dzień wydania zaskarżonej decyzji ZUS (31 grudnia 2015 r.) nie była niezdolna do pracy. Opinie biegłych były również zgodne z oceną stanu zdrowia skarżącej dokonaną przez lekarzy orzeczników i komisję lekarską ZUS. Brak jest zatem w materiale dowodowym sprawy dowodów świadczących o utracie przez B. K. zdolności do zarabkowania. Przedstawione przez skarżącą w toku postępowania stanowisko odmienne jest oparte wyłącznie na jej subiektywnych odczuciach i nie może stanowić podstawy wyrokowania. Skarżąca nie wskazała w apelacji żadnych konkretnych zarzutów dotyczących przeprowadzonego postępowania dowodowego, czy też oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, a jedynie opisała historię swoich chorób – astmy i alergii oraz schorzeń kręgosłupa. Wskazała, iż lekarz w Austrii odmówił jej zwolnienia lekarskiego na podjęcie rehabilitacji, ubezpieczyciel austriacki odmówił jej rehabilitacji gdyż nie uznano jej za osobę niepełnosprawną, odmówiono jej również prawa do renty z tego tytułu. Wyjaśniła, że z uwagi na schorzenie kręgosłupa nie jest zdolna do wykonywania pracy w charakterze opiekunki i jest zmuszona do przekwalifikowania zawodowego oraz poddania się operacji. Do apelacji skarżąca dołączyła dokumentację: opinię z 20 lutego 2017 r. w przedmiocie ustalenia stopnia niepełnosprawności, skierowanie do poradni neurologicznej z 25 maja 2017 r., decyzję Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w K. z 11 kwietnia 2017 r. o przyznaniu zasiłku dla bezrobotnych, dokument w języku niemieckim oraz certyfikat z ukończenia kursu opiekuna w domu pomocy społecznej z językiem niemieckim (k. 124-130). W ocenie Sądu Apelacyjnego dokumenty te nie wpływają na ocenę stanu zdrowia skarżącej dokonaną przez biegłych w niniejszym postępowaniu.

Należy stwierdzić, że wydane w sprawie opinie zostały sporządzone przez biegłych z zakresu specjalności odpowiednich do schorzeń występujących u skarżącej. Biegli opisali w nich w sposób fachowy schorzenia występujące u B. G.-K. oraz wyczerpująco wyjaśnili, z jakich względów nie powodują one niezdolności do pracy. Opinie zostały sporządzone przez specjalistów posiadających gruntowną wiedzę z zakresu swoich specjalności oraz doświadczenie zawodowe. Podstawą ich wydania były dowody obiektywne w postaci przedstawionej w sprawie dokumentacji lekarskiej. Biegli prawidłowo rozpoznali schorzenia występujące u badanej, czego zresztą sama nie kwestionowała, jednak w ich ocenie nie były one na tyle zaawansowane, aby powodować niezdolność do pracy w rozumieniu cytowanych wyżej przepisów.

Należy również podkreślić, że biegli przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy mieli na uwadze kryteria określone w art. 13 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, tj. stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia, jak też możliwość wykonywania dotychczasowej pracy w charakterze opiekunki, sprzątaczk, sprzedawcy, celowość przekwalifikowania zawodowego. Biegli wzięli też pod uwagę wiek (57 lat), brak wykształcenia zawodowego i predyspozycje psychofizyczne wnioskodawczyni.

Sąd nie neguje tego, że skarżąca jest dotknięta określonymi w opiniach biegłych schorzeniami, w tym schorzeniem kręgosłupa. Wyjaśnić jednak należy, że samo występowanie określonych jednostek chorobowych, a nawet subiektywne odczucia ubezpieczonego o utracie zdolności do zarabkowania w uwagi na te choroby nie powodują automatycznie możliwości uznania takiej osoby za niezdolną do pracy w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych i Sąd nie może opierać ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu, czy też na twierdzeniach strony. Ponadto ocena, czy osoba ubiegająca się o rentę jest niezdolna do pracy powinna, poza aspektem biologicznym (medycznym), uwzględniać także obiektywną możliwość podjęcia przez nią dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem jej kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych (wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 1999 r.,

II UKN 675/98, wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2014 r., I UK 396/13). W ocenie Sądu Okręgowego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że odwołująca jest niezdolna do pracy. W konsekwencji należało uznać, że nie spełniła ona przesłanki określonej w art. 57 ust. 1 i art. 12 ust. 1-3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Należy również wyjaśnić, iż zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzyganie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, Lex nr 1215286, wyrok Sądu Najwyższego z 9 września 2010 r., II UK 84/10, lex nr 661518). Zatem, w sprawie niniejszej nie mogły odnieść skutku wnioski skarżące dotyczące prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, o ustalenie uszczerbku na zdrowiu czy ustalenia inwalidztwa. Zakres niniejszej sprawy obejmował wyłącznie przedmiot zaskarżonej decyzji ZUS z 31 grudnia 2015 r., odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO del. Tomasz Madej SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska